

quamdam Pii V præcedit omnes Ecclesias orbis: sicut sentit Turrecremata, Ludovicus Romanus, et cardinalis Albanus quæstione xxv, et addi potest Cajetanus ubi supra. Alii censent tunc pertinere ad Concilium generale, sicut idem Albanus admittit si non esset difficile illud congregare, quod sequuntur plures jurisperiti, et utrumque est probabile, præsertim quia cum istud jus sit primarium in Ecclesia, et ex applicatione pontificis in cardinalibus illis sublati devolvitur ad Ecclesiam, quæ repræsentative, et auctoritative est in Concilio generali. Sed devolvitur ad ipsam auctoritative, et principaliter, sicut potestas ista est in papa, non executive. Denique in tertio casu, si vacante sede Concilium generale censem expedire ad utilitatem, aut necessitatem Ecclesiæ, quod cardinales non eligant, aut non soli eligant, id mutare potest, sicut sentit Albanus quæstione xxxv citata et Azorius. Et de facto in Concilio Constantiensi statutum fuit, ut pro illa vice non soli eligerent, et eadem ratione posset mandari, quod alii eligerent, ut si cardinales essent hæretici, aut magnum schisma rationabiliter timeretur ex eo quod ipsi eligerent.

XVIII. Et ratio est, quia cum hæc potestas data sit Ecclesiæ et ex commissione ipsius, et ejus capititis cardinalibus sit commissa, non existente papa pertinet ad Ecclesiam providere sibi secundum necessitates occurrentes de electoribus legitimi, et qui legitimum caput eligant, unde si id viderit expedire, poterit a cardinalibus auferre istam potestatem, et aliis committere. Unde colligo contra Suarez in tomo de fide, disputatione x, sectione iv, numero xvii, in casu quo pontifex nihil statuisset de modo eligendi successorem non devolvi ad episcopos, seu Concilium generale jus eligendi,

seu jus providendi de electoribus, et de modo eligendi sicut papa posset facere, quia episcopi, seu Concilium generale quod Ecclesiam reprezentat, habet idem jus quod Ecclesia; hæc autem licet habeat potestatem eligendi, non tamen habet illam applicatam, sed applicabilem per jus humanum personis determinatis, quæ eligant, nec esset expediens, quod totum Concilium simul eligeret propter multitudinem eorum, qui ad Concilium concurrere solent. Nec est verum quod Concilium Constantiense elegit pontificem, ut refert Suarez, sed oppositum constat ex sectione xl, quod eam potestatem etiam de assensu cardinalium determinatis personis commisit: nec capite Si duo, lxxix distinctione quod Suarez citat pro se, ei favet, dicitur enim ibi, quod si duo fuerint electi, neuter sit papa, sed quem ex numero clericorum nova ordinatione divinum judicium et universitatis consensus elegerit, ubi ly universitatis consensus non est idem quod consensus Concilii generalis, sed idem quod consensus universalis, seu unanimis, et non divisus. Et ex hoc etiam manet soluta tertia difficultas a principio posita.

ARTICULUS II.

Utrum facta legitima electione pontificis sit de fide per se primo, vel per se secundo hanc personam in particulari, verbi gratia Innocentium X, esse papam?

I. Quæstio hæc valde celebris facta est his temporibus, variisque argumentis agitata, nam de ea apud veteres pauca reperiuntur in terminis, quibus modo disputatur: antequam vero ea quæ difficultatem in hac parte faciunt proponamus, explicandi sunt duo termini, qui in

titulo proponuntur, aut supponuntur. Primus est ly facta legitima electione: secundus ly de fide per se primo, aut per se secundo. Et quoad primum supponimus posse dari electionem pontificis non legitimam, sed dubiam, aut vitiosam, non solum si fiat a non legitimis electoribus, id est, a personis, quibus jus eligendi datum non est ab Ecclesia, vel pontifice; nam tunc non est dubium electionem non esse, sed violentam extorsionem; sed etiamsi a legitimis electoribus fiat, id est, a cardinalibus, quibus hæc potestas nunc in Ecclesia commissa est. In quo tamen nonnulla difficultas esse potest, an electio celebrata a cardinalibus possit vitiari, nam in primis ex parte eligentium vitiari non potest, quia cardinales nulla censura impediri possunt a jure eligendi. Hoc enim est singulare privilegium electionis summi pontificis, ut expresse habetur in clementina Ne Romani §. Cæterum de electione, ubi decernitur nullum cardinalium praetextu excommunicationis, vel censuræ posse ab electione illa repellri, quod factum est ut evitarentur schismata, et incertitudo electionis, a qua pendet totius Ecclesiæ directio, et gubernatio, unde hoc ipso quod cardinales intersunt electioni invalidari non potest ex parte eligentium: deinde neque ex parte ipsius electionis vitiari potest, aut dubia reddi propter assistantiam Spiritus sancti in illa electione facienda; hanc enim dari multi probabiliter existimant, et præsertim comprobatur ex testimonio quodam Sixti V, in constitutione l, ubi agit de cardinalibus, et inter alia inquit: «Quod in illa sacra electione censendi sunt veri interpretes, atque internuntii voluntatis divinæ, cuius Spiritu sicut universum Ecclesiæ corpus sanctificatur, et regitur, ita maxime hoc totum ejusmodi electio-

nis opus ejusdem afflatus, et instinctu absoluvi certissimum est, atque omnibus exploratum.» Ubi pontifex aliquam peculiarem assistantiam Spiritus sancti tribuit electioni illi, quæ non tribuitur aliis operibus, seu actionibus communibus, comparatur enim hæc assistantia illi, qua corpus Ecclesiæ regitur, et sanctificatur a Spiritu, sed ex hac assistantia constat Ecclesiam errare non posse; ergo ex eadem tenere debemus electionem a cardinalibus factam errare non posse, aut invalida reddi, alias in illa non habet specialem assistantiam si aliquando errat, et deficit, aliquando non, id enim in quacumque alia actione inventur.

II. Nihilominus dicendum est posse multis de causis electionem reddi vitiosam, aut dubiam quantumque a legitimis electoribus fiat, idque tum ex parte ipsius electionis, tum ex parte personæ electæ juxta defectus, quos ipsa jura assignant, ex parte quidem electionis, ut fiat per metum cadentem in constantem virum electio illa est nulla, ut determinatur sessione xxxix Concilii Constantiensis: et similiter si non servetur forma quæ ponitur in capite Ubi periculum de electione in sexto, ut scilicet a duabus partibus cardinalium sit electus: similiter si per simoniam eligatur, electio est nulla, ut habetur in constitutione Julii II, quæ incipit: Cum tam divino, anno 1505. Potest etiam contra personam electam opponi exceptio hæresis, ut sit hæreticus manifestus, qui eligitur, non est habendus pro pontifice, ut constat ex eadem constitutione Julii II, et similiter aliæ exceptions juris naturalis admitti possunt, ut si non esset vir, si esset judicio privatus, etc. Alia vero quæ olim opponi poterant contra electionem pontificis, ut quod esset facta per violentiam, fraudem aut ambitionem

juxta caput In nomine, distinctione xxiii, opponi non possunt modo contra electum a duabus partibus cardinalium, quia contra ipsum nulla exceptio hujusmodi admittitur, juxta caput Ubi periculum citato, exceptis his quæ ex constitutione Julii II, aut jure naturali incapacitatis possunt opponi. Denique Concilium Constantiense determinat quod judicare de electione dubia ad ipsum Concilium spectat; ergo supponit posse dari electionem dubiam, aut vitiosam de qua judicare possit.

III. Quare ad rationem allatam respondeo, quod licet ex parte personarum eligentium non possit illis opponi aliqua censura, possunt tamen opponi alii defectus, ut si opponatur quod non sit vere facta a duabus partibus cardinalium, hoc enim requiritur ex capite Licit de electione, aut si opponatur aliquos ex illis duabus partibus vere non esse cardinales, ut ex abbate in dicto capite docet Azorius libro iv, cap. v, quæst. vii, §. Quoties insuper; et similiter si aliqui non sint ordinati eo ordine eujus tituli cardinales sunt ut diaconus cardinalis sit diaconus, presbyter cardinalis sacerdos, etc. ex quadam constitutione Gregorii XIII, ac demum si metu cadente in constantem virum aliqui elegant, ut ex Concilio Constantiensi diximus. Unde non valet, inhabilitas censuræ non potest illi opponi, ergo nec aliæ inhabilitates, quæ a jure positæ sunt.

IV. Ad id vero, quod opponitur ex parte assistentiæ Spiritus sancti in electione pontificis respondetur, pontificem non dicere quod electioni illi est semper debita infallibilis assistentia Spiritus sancti, ita ut nunquam errare possint electores; cum ex supra citatis juribus oppositum colligatur, sed dicit opus electionis absolvi instinctu Spiritus

sancti, id est, quando consummatur talis electio, et pacifice conficitur; quamdiu enim dubia est, non absolvitur, sed adhuc aliquid restat: tunc ergo quando absolvitur ex instinctu Spiritus sancti fit, id est, ex speciali ejus providentia, et auxilio quo illud electionis opus gubernat, eo modo quo Ecclesiam specialiter regit: multa enim sunt quæ ex speciali Dei providentia, et assistentia Spiritus sancti ordinantur, aut fiunt, et tamen non habent infallibilem indeficientiam ut semper tale auxilium detur, ita ut illo nunquam carrent, sed concorditer elegant, et debite, cum de hoc nulla sit facta promissio. Neque etiam Sextus in illis verbis definitive procedit, sed narrative ad tollendam cardinalium dignitatem, ut ex textu patet. Igitur quæstio præsens non procedit de certitudine qua creditur hanc personam esse pontificem absolute, et quacumque electione facta, sed legitima electione supposita, sine qua non potest cadere sub fidem hunc esse pontificem, nec est inconveniens aliquid cadere sub fidem ex suppositione aliqua tamquam conditione requisita, sicut ut aliquid definiatur de fide necesse est, quod præcedat disputatio, et conquisitio, sicut factum fuit in Concilio Apostolorum, Actorum xv, et tamen ipsa conquisitio, et disputatio non pertinet ad fidem sed supponitur præcessisse tamquam conditio.

V. Secundus terminus explicandus in titulo est ly per se primo, vel per se secundo de fide, quod. alii terminis solet dici quod aliquid sit de fide immediate et formaliter, et mediate seu virtualiter, et illud dicitur immediate et per se primo de fide, quod lumine Dei et per assensum credendi immediate attingitur tamquam immediate revelatum, illud autem dicitur mediate et per se secundo attingi, quod ex propositione

de fide per illationem attingitur, et sic pertinet ad lumen theologicum, quod est illativum ex his quæ sunt de fide. Itaque per se primo de fide, vel per se secundo differunt sicut principia et conclusiones in scientiis. Adhuc tamen inter ipsas veritates, quæ non mediate, sed immediate pertinent ad lumen fidei, et sunt revelata, est quædam differentia, et graduatio, quod quædam sunt de fide quoad se tantum, alia quoad se, quoad nos, et in istis quædam sunt de fide quoad omnes, quædam quoad sapientes tantum, vel quoad aliquos. Quoad se tantum est de fide illud quod est quidem de facto revelatum, et contentum in sacris litteris, vel traditione Ecclesiæ, non tamen est de facto propositum ab Ecclesia, ut quod: Gratia sit qualitas, seu habitus: quod: Gratia Dei independens sit inefficacia ab aliquo extrinseco, sed ex natura sua, ut descendit a Deo efficax sit: quod: Deus prædefiniat omnes actus liberos in particulari ante omnem prævisionem futuritionis eorum, etiam condonatam, et similes aliæ propositiones, quæ nondum ab Ecclesia explicatae sunt, et tales coincidunt modo cum conclusionibus theologis, omnia enim quæ Ecclesia definit, cum ex præsupposita disputacione definiat, prius sunt conclusiones illatæ theologicæ per disputacionem, quam definita de fide. Et ideo est peculiare in theologia, quod ea quæ aliquando sunt conclusiones, possunt fieri principia. Quoad nos autem sunt de fide, quæcumque de facto revelata sunt ab Ecclesia proposita, vel per definitionem suam, vel quia expresse sunt contenta in sacris litteris: cæterum in his quæ quoad nos sunt de fide, quædam sunt de fide quoad omnes, quædam quoad aliquos, seu quoad sapientes, cuius differentiae ratio oritur ex eo, quod ipsa definitio, seu revelatio

propositionum per quam pertinent ad fidem aliquando ita est expressa, ut sine controversia aliqua apud omnes habeatur, ut quod: Deus est trinus et unus; aliquando vero cadit sub opinione, aut dubio, an sit definita seu revelata, an non. Et ideo possunt aliquando esse opiniones circa censuram alicujus propositionis, an sit erronea, vel non, quia quantumcumque propositio illa sit revelata, aut definita, non omnino constat apud omnes de ejus definitione, et ideo in aliquibus propositionibus contingit non solum ipsas esse de fide, sed etiam reflexas earum, ut quod illæ sint de fide, esse etiam de fide; sicut incarnationis Christi, et Trinitas Personarum, ita sunt de fide, quod etiam de fide est eas esse de fide. Aliquando vero propositiones ipsæ de fide sunt, non tamen reflexa earum est de fide, quia adhuc manet aliqua controversia circa earum definitionem, aut an sint contenta in sacris litteris, vel traditione, et acceptatione Ecclesiæ, et sic in præsenti controvertimus an sit de fide hanc determinatam personam quæ legitime electa est esse pontificem et caput Ecclesiæ, vel quo gradu certitudinis id tenendum sit.

VI. In hac difficultate quidam theologi nostris temporibus existimarent nullo modo pertinere ad fidem, nec per se primo, nec per se secundo aliquem hominem in particulari post D. Petrum fuisse papam, sed teneri quadam morali certitudine, aut naturali evidentiæ, seu experientia qua tales homines in sede Petri Ecclesiam gubernare videmus, et ut rite electos ab Ecclesia acceptari. Atque ita licet qui negaret hunc hominem esse papam, esset schismaticus, tamen qui negaret, non esse de fide quod hic homo sit papa, non esset schismaticus, sed probabiliter id sentiret. Pro hac conclu-

sione citat magistrum Nugno ii tomo, quæst. xx, articulo iii, dub. i, plures ex recentioribus suppresso nomine, quos dicit nondum sua scripta evulgasse. At vero pater Suarez in tomo de fide, disputatione x, sectione v, plures citat ex Thomistis, et ex antiquis auctoribus proposita sententia, scilicet Turrecremata lib. iv summæ, parte ii, capite ix circa finem; Cajetanum 2-2, quæstionem i, articulo iii, in responsione ad quartum, magistrum Bagnez 2-2, quæst. i, articulo x in prioribus commentariis, dub. ii ad secundum; Cano lib. vi de locis, capite ultimo; Castro lib. i adversus hæreses, cap. viii circa medium; Albertinum, Cordubam, et alios, qui auctores, inquit Suarez, tenent non esse de fide immediate hunc hominem in particuli esse papam, sed morali quadam certitudine id teneri. Ego vero Albertinum, et Cordubam non vidi, de reliquis vero hoc formo judicium, quod Castro aperte tenet hanc sententiam, ejus enim verba explanationem non patiuntur dum dicit: « Quamvis credere teneantur ex fide, verum Christi successorem esse supremum totius Ecclesiæ pastorem, non tamen tenemur eadem fide credere Leonem, aut Clementem esse verum Petri successorem, quia non tenemur ex fide catholica credere eorum quemlibet recte, et canonice fuisse electum: » unde concludit, quod qui hoc negaret, non esset dicendus hæreticus, sed schismaticus. Magister Cano in id satis inclinat, et dicit, quod licet de fide sint Concilia legitimate congregata esse certissimæ veritatis, tamen quod legitimate sit congregatum hoc vel illud Concilium sola certitudine naturali creditur: et similiter quod ex evangelio habetur successorem Petri habere ejus ordinariam potestatem; quod vero ille, quem Christus Petro mortuo suffecit Romanus fuerit

episcopus e re gesta colligitur. Sic magister Cano.

VII. **Quod** vero attinet ad magistrum Bagnez videtur plane indicare istam sententiam, eamque tenere, dum citato loco, §. Verumtamen dicit, quod **hunc** hominem esse sumnum pontificem pendet ex quibusdam circumstantiis, quæ deficere possunt, ut quod **sit** baptizatus, et fortasse non est baptizatus, et tandem concludit, quod **esset** valde temerarium, et scandalosum si postquam acceptavit Ecclesia aliquem, ut sumnum pontificem negaret illum esse sumnum pontificem verum, nisi ostenderet illum non esse baptizatum, aut non esse virum, alioquin non solum ut vehementer suspectus de hæresi, sed ut hæreticus merito puniretur. Ubi magister Bagnez non audet simpliciter condemnare ut hæresim, et contra fidem oppositum illius propositionis, videturque admittere, non esse impossibile ostendere, quod ille homo non sit baptizatus. Cajetanus citato loco dicit, nos adorare sumnum pontificem, non sub conditione an sit baptizatus sed absolute, et tamen inquit: « Quis scit si ille fuit baptizatus? » Ubi saltem hanc circumstantiam non haberi per fidem videtur fateri. Denique Turrecremata citato loco dicit, quod illa veritas, quod hic homo sit summus pontifex est sapiens veritatem catholicam, adjuncta autem una propositione naturaliter nota scilicet, quod iste est electus pacifice, efficitur veritas catholicæ: et ideo in Concilio Constantiensi determinatur, ut interrogandus de fide interrogetur an credat hunc hominem canonice electum esse verum Petri successorem. Ubi Turrecremata non simpliciter negat esse de fide, quod hic homo sit pontifex, sed inquit, id haberi de fide supposita quadam veritate naturaliter nota, scilicet quod sit electus rite.

VIII. Secunda sententia tenet hanc propositionem, scilicet quod hic homo in particulari est summus pontifex solum esse mediate de fide, eo quod infertur ex una de fide, et altera cognita morali certitudine, aut naturali experientia, scilicet quod hic homo sit rite electus. Existimat enim hæc sententia duo. Primum, quod illa propositio pendet essentialiter in sua veritate ab illa propositione tamquam a præmissa, quod iste homo sit rite electus eo quod hunc hominem in particulari esse sumnum pontificem idem est, ac illi esse applicatum sumnum pontificatum, quod quidem essentialiter et per se pendet ab applicatione activa quæ fit per legitimam electionem; secundum est, quod illa propositio: Hic homo est rite electus, non est nota per fidem divinam, seu per revelationem, aut definitionem, vel traditionem Ecclesiæ, sed solum per morale quamdam certitudinem, quæ nititur diligentium declarationi. Hanc sententiam videtur tenere magister Cano supra citatus dum asserit in simili, quod hoc Concilium esse legitimum pendet ex una de fide, et altera naturaliter nota. Et ad eamdem sententiam accedunt, qui existimant solum esse temerarium, et scandalosum negare, quod in particulari hic homo sit summus pontifex, ut videtur tenere Bagnez ubi supra, et probabile censem Azorius tomo ii, lib. cap. c. v, §. In hac controversia, quamvis ipse teneat esse contra fidem. Et hi debent convenire in hoc quod assensus talis propositionis non elicetur ab habitu fidei, sed ab habitu theologicō (alias si ab habitu fidei eliceretur, oppositum esset hæresis, et contra fidem) quia est conclusio illata per discursum, fides autem non assentitur per discursum: qui vero theologiæ habitum non habent in fide aliorum illam videntur tenere.

IX. Tertia sententia simpliciter facetur hanc propositionem pertinere ad fidem, et immediate elici assensum ejus a fidei habitu. Hanc sententiam mihi videtur tenere Turrecremata ubi supra, quatenus ait esse veritatem catholicam, quod hic homo in particulari sit summus pontifex supposita quadam veritate naturaliter nota, scilicet quod iste sit rite electus, ubi hoc quod dicit: Supposita quadam veritate, satis indicat talem veritatem naturaliter notam, quod iste sit rite electus non influere per se, et essentialiter in illam veritatem: Quod iste sit summus pontifex, si enim influeret illa propositio non esset catholicæ veritas, quia veritas quæ ex altera naturaliter nota per se pendet, et infertur non est nisi conclusio theologica. Eamdem sententiam late docet magister Nugno supra citatus et Suarez, et Azorius, estque communis inter recentiores, et in eamdem facile trahuntur reliqui antiquiores ut mox ostendam. Pro illius ergo explicatione.

X. Sit conclusio: De fide divina est immediate hunc hominem in particulari rite electum et acceptatum ab Ecclesia esse summus pontificem, et successorem Petri, non solum quoad se, sed etiam quoad nos, licet multo magis quoad nos id manifestetur, quando de facto pontifex aliquid definit, nec in ipso exercitio, et quasi practice aliquis Catholicorum ab hac conclusione dissentit, licet in actu signato, et quasi speculative putent se id non credere fide divina. In hac conclusione duo facienda sunt. Primum, eam explicare; deinde, a fundamentis probare, et præsertim ex auctoritate, secundum quam credimus hunc hominem in particulari esse papam. Et quidem explicatio hujus conclusionis meo videri præsertim pendet ex tribus. Primum est, quod electus